

ANALIZA LUNII

EDIȚIE SPECIALĂ

Nr. SPECIAL 3 | APRIL 2026

**CENTRUL PENTRU STUDIUL DEZVOLTĂRII
INTERNAȚIONALE ȘI MIGRAȚIEI**

CENTRE FOR THE STUDY OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT AND MIGRATION

SIRIA LA UN AN DE LA PRĂBUȘIREA REGIMULUI ASSAD ÎNTRE AȘTEPTĂRI ȘI CALEA COMPLEXĂ SPRE STABILITATE

DIM Conferințe și evenimente

webinar desfășurat la data de 26 februarie 2026

Vorbitori:

Omar KADKOY, Heinrich Böll Stiftung Istanbul

Bogdan DĂNILĂ, OIM Geneva

Birgül DEMIRTAŞ, Universitatea Ufuk (Ankara)

Fawzia REHEJEH, Centrul Cultural Arab Subiu

Tuğba BAYAR, Universitatea Bilkent (Ankara)

Fatma YILMAZ, SNSPA

Moderat de Claudiu CRĂCIUN, SNSPA

Această a doua ediție a seriei de webinarii „Siria după Assad” a evaluat schimbările majore din Siria pe parcursul ultimului an, revizuiind predicțiile făcute în cadrul primului eveniment și examinând modul în care reconstrucția și guvernanta țării au evoluat pe fondul presiunilor sociale și economice continue.

I. Introducere

La un an de la căderea regimului Assad, faza de tranziție a Siriei prezintă un peisaj complex și multidimensional, marcat de fragilitate și dinamici de putere în evoluție. Organizat de **Centrul pentru Dezvoltare Internațională și Migrație (DIM)**, parte a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București, această dezbatere a explorat tranziția siriană prin multiple perspective academice.

În contextul datelor vehiculate recent în presă privind **o posibilă negociere între Siria și Israel pentru stabilirea granițelor conform acordului din 1974** (Anadolu Agency, 2026), remarcile participanților din cadrul webinar-ului nostru despre situația din Siria contribuie semnificativ la înțelegerea situației actuale. Această tentativă

diplomatică de a clarifica frontierele externe se aliniază cu perspectiva oferită de către **Omar Kadkoy** privind strategia guvernului de tranziție de a **prioritiza consolidarea teritorială în detrimentul incluziunii politice**. În acest cadru, Republica Turcia și-a reconfigurat poziția regională, evoluând de la un sprijin de tip *soft power* pentru opoziție către o diplomatie pragmatică de „*putere medie*”, axată pe securitate și stabilitatea frontierelor.

Discuția a depășit abordările tradiționale axate pe schimbarea de regim și politica comparată, încorporând migrația ca lentilă analitică centrală. Ceea ce a început ca o mișcare pro-democratică a evoluat într-un conflict civil prelungit. Provocarea centrală actuală în Siria constă în înțelegerea modului în care un stat fragmentat poate reconstrui instituții, gestiona mișcări de populație la scară largă și naviga într-un peisaj geopolitic aflat în continuă schimbare.

II. Paradoxul guvernantei: consolidare teritorială vs. legitimitate politică

Omar Kadkoy (Heinrich Böll Stiftung, Istanbul) a oferit o evaluare critică a progresului guvernului de tranziție sirian. Argumentul său central este că autoritatea de tranziție a avut „*mai mult succes și o eficiență mai mare în extinderea controlului teritorial decât în construirea unei comunități politice incluzive*”. În esență, Siria este martora unei „**consolidări a teritoriului fără oameni**”.

Au fost identificate patru forme cheie de consolidare care descriu strategia guvernului de tranziție pe parcursul ultimului an. În primul rând, consolidarea instituțională a fost marcată de stabilirea rapidă a unor noi aparate de securitate și a unor structuri executive formale, menite să proiecteze o imagine de ordine și normalitate în noua Sirie. În paralel, se desfășoară consolidarea diplomatică, ce cuprinde eforturile intense ale guvernului de tranziție de a asigura recunoașterea externă, de a negocia cu puterile regionale și de a obține o diminuare crucială a sancțiunilor. Aceste demersuri structurale sunt consolidate prin consolidarea narativă,

definită ca fiind construcția deliberată a unui discurs statal puternic, care portretizează o Sirie unificată, aflată în plin proces de restaurare după colaps. Deși o astfel de narațiune poate fi necesară, aceasta încearcă adesea doar să gestioneze din punct de vedere administrativ fracturi societale profunde și nerezolvate. În cele din urmă, regimul a urmărit consolidarea teritorială, caracterizată prin reafirmarea autorității centrale în arii geografice cheie, rezultat obținut în mod variabil prin forță, negocieri sau aranjamente hibride complexe.

În pofida acestor evoluții, rămân pericole severe asociate cu o „tranziție axată pe hartă”. Această abordare se referă la tentația, manifestată în special în rândul actorilor externi, de a trata consolidarea teritorială drept indicatorul principal al progresului, echivalând succesul pur și simplu cu reducerea liniilor de front, extinderea autorității centrale și formarea unor instituții de bază. Cu toate acestea, progresul măsurat exclusiv prin cartografie și relaxarea parțială a sancțiunilor creează o „iluzie a stabilității”. Atunci când o tranziție prioritizează harta în detrimentul cetățenilor, consolidând teritoriul fără oameni, aceasta încorporează intrinsec premisele unor conflicte viitoare. Vidul rezultat este inevitabil umplut de coerciție, patronaj, frică și, în cele din urmă, de o insurență reînnoită.

Această provocare este vizibilă în special în rândul comunităților minoritare: pentru kurzi, în regiunea de Nord-Est, problema centrală depășește sfera controlului militar, cuprinzând statutul politic, guvernanta locală și participarea semnificativă. Întrebarea persistentă este dacă această regiune poate fi integrată politic fără a anula capacitatea de acțiune a factorilor locali. În sud, experiența druzilor din Sweida a demonstrat modul în care insecuritatea locală, neîncrederea și autonomia armată pot escalada rapid într-o criză extinsă, dovedind că autoritatea centrală nu este dublată de o legitimitate locală. În același timp, realitatea pentru comunitatea alauită de pe coastă este marcată de frică, vulnerabilitate și insecuritate colectivă, în urma revoltelor violente și

a masacrelor. În aceste condiții, tranziția nu este trăită ca o deschidere politică, ci strict ca o chestiune de supraviețuire.

În cele din urmă, Kadkoy a susținut că **o tranziție care marginalizează societatea civilă, femeile și comunitățile locale nu va reuși să producă o pace democratică durabilă**. Statul trebuie să revină în rolul de garant al incluziunii și al statului de drept, nu doar ca o simplă autoritate administrativă.

III. Realități umanitare: deplasare, revenire și reintegrare

Bogdan Dănilă (OIM, Geneva) a oferit o prezentare generală, fundamentată pe date, a evoluțiilor umanitare și a fenomenului migrației, evidențiind decalajul dintre redresarea instituțională și nevoile societale persistente.

1. Dimensiunea nevoilor

În timp ce instituțiile statului și-au reluat treptat funcționarea, iar liniile de front au fost în mare parte înghețate, amploarea nevoilor umanitare rămâne covârșitoare. Se estimează că aproximativ **16,5 milioane de sirieni vor necesita asistență umanitară în anul 2026**, ceea ce reprezintă aproximativ trei sferturi din populație. Mai mult, se estimează că **90% din populație continuă să trăiască sub pragul sărăciei**. Accesul la serviciile de bază rămâne inconsistent, iar factorii de mediu continuă să afecteze agricultura și generarea de energie, ducând la deficite alimentare. Planul de răspuns umanitar este subfinanțat critic, situându-se în prezent la mai puțin de 6%.

2. Dinamica revenirii și a strămutării

Strămutarea internă persistă ca o provocare umanitară critică, cu aproximativ 6 milioane de persoane strămutate intern, care locuiesc în prezent în tabere și adăposturi supraaglomerate. Cu toate acestea, adoptarea acordului de pace la sfârșitul anului 2024 a creat o oportunitate substanțială de mobilitate. În consecință, între decembrie 2024 și ianuarie 2026, **aproape 3 milioane de persoane strămutate și refugiați sirieni s-au reintegrat în comunitățile de origine**. Această mișcare reprezintă o

schimbare demografică de o amploare extraordinară, cuprinzând aproximativ 11% din populația totală a Siriei.

Dănilă a detaliat operațiunile extinse ale OIM, care includ în prezent 420 de membri ai personalului în centrele din Damasc și Alep. O etapă operațională vitală a fost reactivarea Matricei de Urmărire a Strămutării (DTM) la începutul anului 2025. Conform datelor DTM, principalii factori de atracție pentru cei care se întorc includ îmbunătățirile percepute în materie de securitate, posibilitatea de a reintra în posesia bunurilor și proprietăților, precum și un acces mai bun la mijloace de subsistență.

3. Provocările indicelui reintegrării în comunități

Indicele reintegrării în comunități al OIM, care se bazează pe date provenite de la aproape 20.000 de informatori cheie din peste 3.500 de locații, evidențiază obstacole sistemice severe în calea unei reintegrări durabile. Printre cele mai presante se numără disputele legate de locuințe, terenuri și proprietăți, raportate în 87% din comunități, ca urmare a cererilor suprapuse de retrocedare și a infrastructurii deteriorate.

Această problemă este intensificată de lipsa larg răspândită a accesului la documentația legală, o barieră critică ce înregistrează un scor deosebit de scăzut în indicele de evaluare. Mai mult, insecuritatea omniprezentă continuă să amenințe stabilitatea procesului de reintegrare; aproximativ 28% dintre informatorii cheie indică faptul că anumite persoane ar putea recurge la o nouă strămutare în următoarele șase luni. Această presiune demografică este deosebit de acută în regiunile cu volum mare de reveniri, precum Alep, unde un aflux de peste 650.000 de persoane a exercitat o presiune semnificativă asupra comunităților gazdă, subliniind nevoia urgentă de investiții structurale direcționate.

Dănilă a subliniat că urmărirea unor soluții durabile, care să echilibreze asistența de urgență imediată cu redresarea pe termen lung, concentrându-se în special pe mijloacele de subsistență, justiția de tranziție și parteneriatele cu diaspora siriană, este fundamentală.

IV. Diplomația de putere medie a Turciei în Siria post-Assad

Profesoara Birgül Demirtaş (Universitatea Ufuk, Ankara) a prezentat evoluția politicii externe turce față de noua administrație siriană. Dumneaei a caracterizat abordarea Turciei drept un exercițiu de „diplomație de putere medie” în cadrul unei ordini globale post-occidentale aflate în schimbare. Utilizând atât elemente de *hard power*, cât și de *soft power*, Ankara a adoptat o perspectivă flexibilă, de 360 de grade, evocând „metafora compasului” a președintelui Erdoğan: menținerea unui picior fixat în interesele naționale, în timp ce celălalt cuprinde întreaga lume. De la căderea regimului Assad, Republica Turcia a inițiat rapid o politică proactivă și multidimensională, structurată pe cinci piloni principali:

1. Cooperarea în materie de securitate

Aceasta rămâne prioritatea absolută datorită frontierei comune de 900 km și a preocupărilor istorice legate de vidul de putere și de organizațiile teroriste precum PKK. La doar patru zile după ce noul regim a preluat puterea, șeful serviciilor de informații turce s-a întâlnit cu noul lider sirian. În august 2025, a fost semnat un acord de cooperare militară de referință, care acoperă instruirea armatei, schimbul de experiență și furnizarea de sisteme de armament. Mai mult, Turcia și-a exprimat disponibilitatea de a asista ofensiva recentă a guvernului sirian împotriva YPG, prioritizând integritatea teritorială a Siriei.

2. Reveniri voluntare

Republica Turcia găzduiește în prezent aproximativ 3 milioane de refugiați sirieni. Sub presiunea atitudinilor anti-imigrație tot mai accentuate la nivel național, documentate în sondajele „Barometrul Sirian”, și a utilizării retoricii anti-imigrație de către partidele politice, guvernul turc a lansat în regim de urgență un program de revenire voluntară. În decurs de 14 luni, peste 500.000 de refugiați sirieni s-au întors oficial în țara lor de origine.

3. *Diplomația economică*

Legăturile economice sunt restaurate în mod activ, reprezentând „coloana vertebrală” a relațiilor bilaterale. Demonstrând o rapiditate imensă, Turkish Airlines a reluat zborurile către Damasc la doar o lună și jumătate după schimbarea de regim. În mod remarcabil, schimburile comerciale bilaterale au crescut cu 70% în anul 2025.

4. *Diplomația culturală*

Agenția Turcă pentru Cooperare și Coordonare (TIKA) a înființat un birou în Damasc. Mai mult, două centre culturale turcești sunt acum operaționale; în mod remarcabil, filiala din Damasc s-a deschis pe 18 decembrie 2024, la doar zece zile după căderea regimului Assad.

5. *Diplomația locală*

Municipalitățile turcești colaborează direct cu partenerii sirieni pentru a sprijini repararea infrastructurii și pentru a facilita revenirile. De exemplu, Hatay a stabilit o relație de înfrățire cu Latakia în mai 2025, iar Gaziantep și-a reînnoit parteneriatul cu Alep. Această strategie multidimensională reflectă o abordare pragmatică ce combină preocupările de securitate cu interesele economice și politice.

V. *Realinierea sectară și insecuritatea grupurilor minoritare*

Fawzia Rehejeh (Centrul Cultural Arab, Sibiu) a oferit o relatare sobră asupra situației din perspectiva minorităților etnice și religioase din Siria, exprimându-și profunda dezamăgire față de rezultatul revoluției. Fondată inițial pe principiile eliberării democratice, revoluția a suferit o tranziție alarmantă către o mișcare religioasă și islamistă, un șoc pentru cei care au vizionat un stat laic și multietnic.

Colapsul statului autoritar centralizat a creat un vid de securitate sever, ducând la o vulnerabilitate sporită a comunităților minoritare. O realiniere sectară masivă este în curs de desfășurare, deplasând influența politică de la mecanismele de securitate dominate de alaiuți din epoca Assad, către actori aparținând majorității sunnite.

Rehejeh a evidențiat câteva pericole critice în cadrul acestei realinieri. Cel mai important este prevalența unei mentalități de „bandă”, în care noua administrație operează mai degrabă ca un grup fragmentat, decât ca un guvern coerent. Ea a remarcat în mod direct faptul că noua conducere provine din foste facțiuni cu antecedente similare HTS sau ISIS, aducând zero experiență în arta guvernării incluzive. Această situație este agravată de o lipsă profundă a justiției de tranziție; promisiunea privind tragerea la răspundere rămâne complet neîndeplinită, în timp ce foști actori economici și lideri militari asociați cu vechiul regim s-ar reintegra, se pare, prin susținerea financiară a noii puteri instalate.

Mai mult, pe fondul friciei, al stigmatizării colective și al marginalizării, diverse grupuri minoritare, inclusiv alauii, kurzii și druzii, caută tot mai mult autonomia. Rehejeh a avertizat că această fragmentare este extrem de periculoasă; în cazul în care aceste grupuri ar obține acces la arme, este probabil ca acestea să se organizeze în miliții împotriva statului, precipitând un nou ciclu de strămutare internă și migrație externă pe scară largă către Europa. Aceste dinamici riscă o fragmentare suplimentară și ar putea contribui la cicluri reînnoite de instabilitate dacă nu sunt abordate prin mecanisme de guvernare incluzivă.

Rehejeh a concluzionat că normalizarea de către comunitatea internațională a unor figuri precum „Mohammed Jolani” ignoră complet realitatea periculoasă cu care se confruntă minoritățile, prioritizând o stabilitate de suprafață în detrimentul unei justiții de tranziție veritabile.

VI. Securitatea de gen și amenințarea fundamentalismului

Fatma Yilmaz (SNSPA, București) a criticat tranziția siriană strict prin prisma securității umane și a perspectivei de gen, susținând că o pace construită fără a lua în serios experiențele și vocile femeilor este doar o „suspendare temporară a violenței”. Ea a remarcat faptul că populațiile vulnerabile, precum femeile, copiii și vârstnicii, continuă să plătească cel mai mare preț al tranziției. Yilmaz și-a exprimat îngrijorarea profundă cu

privire la reconfigurarea explicită a relației dintre putere și religie sub noua conducere a lui Ahmed al-Shara (fost asociat al grupului Jolani). Spre deosebire de secularismul formal al regimului Assad, noua autoritate își ancorează legitimitatea în referințe islamice conservatoare, fundamentaliste.

Această „re-islamizare” ridică riscuri sistemice severe la adresa autonomiei femeilor. Yilmaz a analizat prezența publică extrem de vizibilă a soției noului lider purtând hijab, argumentând că, dincolo de o alegere personală, aceasta funcționează ca un simbol normativ care impune un model specific de feminitate, legat de respectabilitatea religioasă și de rolurile tradiționale. În consecință, are loc o deplasare periculoasă de la cetățenia individuală către un model de „cetățenie comunitară remediată”, în care femeile sunt definite în primul rând prin rolurile lor de soții, mame și gardiene ale moralității colective, prioritizând astfel conformismul în detrimentul autonomiei individuale.

Pe lângă aceste schimbări ideologice, femeile se confruntă cu amenințări acute la adresa securității umane, inclusiv sărăcia extremă, insecuritatea economică și o discriminare severă pe piața muncii. Mai mult, reconfigurarea conservatoare a cadrelor juridice amenință drepturile privind statutul personal, în special în ceea ce privește divorțul, custodia și autonomia legală. Agravând aceste vulnerabilități, familiile împinse de o sărăcie profundă și de insecuritate economică recurg tot mai des la căsătoriile timpurii, ca mecanism disperat de protecție economică.

În timpul sesiunii de întrebări și răspunsuri, Yilmaz a adresat o întrebare critică referitoare la acest fenomen: „Este revenirea religiei în sfera publică siriană un proces cu potențial de difuziune ideologică regională sau este doar o strategie contextuală pentru stabilizarea internă?”.

VII. Reconfigurări geopolitice: reducerea și extinderea sferelor de influență

Profesoara Tuğba Bayar (Universitatea Bilkent, Ankara) a analizat evoluția sferelor de influență în Siria post-Assad, concentrându-se în principal pe competiția istorică dintre două puteri medii ambițioase: Republica Turcia și Iran.

În timpul războiului civil, rivalitatea istorică dintre Turcia și Iran s-a manifestat în trei domenii principale: *hard power*, *soft power* și alinieri cu marile puteri. Republica Turcia a utilizat inițial elemente de *soft power* prin sprijinirea opoziției siriene și implementarea unei politici a porților deschise pentru refugiați, exploatând strategic reputația sa de model musulman democratic de succes.

Ulterior, Ankara a apelat la *hard power* prin intervenții militare, respectiv operațiunile „Scutul Eufratului”, „Creanga de Măslin” și „Izvorul Păcii”, pentru a izola ISIS și facțiunile Kurde, stabilind astfel zone protejate de Turcia de-a lungul frontierei. Pe de altă parte, Iranul a încadrat ideologic conflictul sirian ca o „*trezire islamică*” și a privit teritoriul, din punct de vedere strategic, ca pe o punte terestră crucială, necesară pentru menținerea rețelei sale regionale extinse de rezistență. Pentru a-și securiza aceste interese, Teheranul s-a implicat profund în tabăra pro-regim utilizând *hard power*, în special prin desfășurarea Gărzilor Revoluționare și a Forței Quds, alături de mobilizarea milițiilor šiite aliate.

Realitatea post-Assad

În faza post-Assad, echilibrul de putere regional a suferit o transformare profundă. Departe de a se retrage, **Turcia își consolidează și își extinde activ zonele de influență de facto**. Ankara continuă să sprijine rețelele locale, ce includ consilii, forțe de securitate și structuri educaționale, și s-a angajat recent să instruiască personalul militar și de poliție sirian.

Iranul a intrat în această nouă eră cu o libertate de mișcare sever diminuată. Bayar a evidențiat impactul devastator al războiului de douăsprezece zile din iunie 2025, în timpul căruia atacurile israeliene

extinse asupra infrastructurii militare iraniene au forțat Teheranul să renunțe la ambițiile sale expediționare și să prioritizeze supraviețuirea strategică. Această vulnerabilitate este amplificată de desfășurarea masivă a forțelor navale și aeriene ale Statelor Unite în regiune. În consecință, rețelele tradiționale de proxy ale Iranului, de la Hezbollah în Liban, până la diverse miliții din Irak și Siria, și-au diminuat capacitatea semnificativ.

În același timp, deși forța militară (*hard power*) a Rusiei nu a dispărut complet, postura sa strategică s-a adaptat considerabil. Moscova menține în prezent un profil mult mai scăzut în regiune, retrăgând acoperirea geopolitică pe care o oferea anterior Iranului.

VIII. Traiectorii viitoare și concluzii

În segmentul de încheiere, moderatorul panelului, Claudiu Crăciun, a invitat vorbitorii să anticipeze parcursul Siriei pentru următoarele șase până la douăsprezece luni. Opinia generală a experților a indicat o orientare pragmatică spre o stabilizare treptată, în detrimentul unei transformări democratice rapide. Omar Kadkoy a punctat faptul că stabilitatea va deveni, în mod cert, „*miza principală*” a etapei următoare.

Acesta a susținut că, pe fondul unei implicări economice majore a Statelor Unite și al investițiilor coordonate cu Ankara și statele din Golf, va exista o tentativă strategică de a depăși politicile identitare persistente prin intermediul dezvoltării economice. Rezonând cu această perspectivă gradualistă, Bogdan Dănilă a subliniat că, într-o țară devastată de cincisprezece ani de conflict, orice schimbări structurale vor fi strict incrementale. El a menționat că unul dintre obiectivele operaționale cheie este eliminarea taberelor de persoane strămutate până la sfârșitul anului 2026, în ciuda decalajului vast și durabil dintre nevoile umanitare și resursele disponibile.

Mai mult, Birgül Demirtaş a anticipat că actuala administrație se va concentra în principal pe restabilirea autorității de bază a statului, observând că lipsa istorică a unei tradiții democratice în Siria va necesita

un timp îndelungat și o susținere internațională constantă pentru a putea fi depășită.

În schimb, Fawzia Rehejeh a menținut o perspectivă pesimistă, avertizând că, dacă comunitățile minoritare marginalizate vor obține mijloacele necesare pentru a se militariza, națiunea riscă o fragmentare internă severă și un conflict reînnoit.

În încheierea sesiunii, Claudiu Crăciun a făcut referire la lucrările politologului olandez Arend Lijphart despre „*democrația consociațională*”. El a menționat faptul că statele puternic fragmentate pot supraviețui prin construirea de instituții consensuale și proporționale, unde toate părțile componente au o reprezentare garantată. Deși acest model a funcționat pentru o perioadă în Liban și ar putea, teoretic, funcționa și în Siria, literatura de specialitate privind democratizarea avertizează că este extrem de dificilă reconcilierea consolidării democratice cu mobilizarea religioasă insurgentă. Dacă instituțiile majoritare sau religioase domină, statul rămâne predispus la contestări profunde și conflict.

Bibliografie

- Anadolu Agency. (2026, Aprilie 17). *Syria seeks new security deal with Israel, ensuring its withdrawal to 1974 borders: Syrian president.* <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/syria-seeks-new-security-deal-with-israel-ensuring-its-withdrawal-to-1974-borders-syrian-president/3909183>

Pentru republicarea sau redistribuirea conținutului publicat de Centrul pentru Studiul Dezvoltării Internaționale și Migrației, vă rugăm să ne contactați la adresa de e-mail: mdim@politice.ro.

WEBSITE: <https://dim.politice.ro/>

SOCIAL MEDIA:

Facebook: <https://www.facebook.com/mdim.snspace>

Instagram: <https://www.instagram.com/dim.snspace>

YouTube: http://www.youtube.com/@mdim_fsp

Editat de:

Clara MIHĂILESCU

Serena-Maria FRUNZEANU